

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{10}{30}$ = October' 30-dikán

1830

AZ ÚTAZÓ ÉS A REMETE (43-dik Szám, végezte)

Ú. Kedvező értelmét adad állásomnak.

R. Hanem, ismét visgáld-meg magadat: a' fő gondol, parantsol: vagynak nemesebb érzékeid, tagjaid; ezeknek munkássága' köre is nemesebb; vagynak al-sőbb rangu tagjaid, lábaid; ezek testi munkákravalók. Ha egy helyes Országlás-módot kellene képbén előadnom; egy jó alkotásu emberi testet rajzolniék; a' főre ezt a' felírást tenném: Király; az ér-zékeket Főségnek; a' tagokat Alnépnek nevezném. Ha fejetlenül, vagy többfé-jüvé festeném ezt a' képet; hogy tet-zzenék neked? — De a' főnek az egész testel szoros törvényes jó elrendeltetés-ben, össze-kötésben kell állania, szakad-ás, hasonlás nélkül; különben össze-omol. Így van a' Társasági-testel-is. A' főnek gondoskodni kell az egész testre; a' testnek meg kell esmérni a' fő' méltósá-gát. Eggyik is, a' másnak helyhezétét nem irígyelheti; mert mindenik költsönös fenntartáson dolgozik; 's mindenkinek meg van a' maga' munkásságának terhe.

Ú. Köszönöm, jó Öreg! úgy láttzik, nem vóltál mindég barlangi lakos. Ha nem sajnálnálak farasztani, szeretnék tő-led még több szépet és hasznost hallani.

R. Oh, én örömmel beszéllek! Eleget alhatom pusztá magányomban.

Ú. Be—sok különböző neme, hivatala, életmódja van az embereknek!

R. A' mi a' Nemet illeti; érintettem, arról nem többet; mindennapi tapasztalás' tár-gyai. A' Hivatalokra, minden ágazataiban, egyedül az érdemet, óldalos tekintetek nélkül, tenném léptsőül; 's oly' szerkeze-tekkel, tekintettel venném körül, hogy semmi környület, szükség a' pontosság-ban ne akadáljozathassa, állásában el ne tántoríthassa. Úgy kell össze-rakva lenni azoknak, mintegy jó óra kerekeinek, egy-gyik a' másikat mozgassa, 's kezes legyen felfelé egymás' munkásságáról; rugója legyen a' köz-boldogság; igazgatója a' Fő; 's így a' mutató mindenkor egy boldog Társaságot, Birodalmot jelelné-kí. A' Papirendre-nézve, egy gondolatomat el nem halgathatom. Régi óhajtasom ez. Ezt a' szent Hivatalt, mint a' kiké tulajdonképpen a' lelkiekrevaló gondosko-dás, menté tenném a' világi foglalatossá-ok' terheitől; hogy helyeiket inkább betölthessék. Olyan szerkezetekbe tenném 'hát őket, hogy jól legyen dolgok, a' testi [szükségesekrevaló terjedt foglalatosskódás nélkül. Így, több idejek maradna magok', 's magok által mások' tökéletesítésére; nevednék tekintetek; a' mi egy szük-séges vonás a' szent dolgok körül; 's ezen Hivatalra tsak a' kimivelt lelki, köz-tudás bé-bizonyította szelid erköltsü sze-

mellyeket választanám, botsátanám a' kitelhetőségig.

U. Hát a' katonaságról hogy vélekedel?

R. Ha a' Föld Paraditsomnak, ha az emberek eredeti ártarlanságjokban megmaradtak volna; nem lenne szükség katonára, fegyverre, hadakra; de mint-hogy amazok elvesztek, és már a' második pár ember elkezdte a' hartzot, ezek elkerülhetetlenek. Honnyiakból, a' nép' javából állítanám a' katonaságot, a' kitelhetőségig. A' tulajdonért vívó kevesebb szám, többet szokott tenni a' gyülevész sokaságnál. Hol az Ifjúság fegyverben gyakoroltatik, mindenkor készen áll ott a' hadi-erő. Ennek számát a' Birodalom' kiterjedése határozza-meg. Ha kevesebb, mint szükséges, nints védelem; ha több, az Uralkodás' bizodalmsánságára; a' nép' terhére, 's foglalási tzélsásra mutat. A' helyes Országlásban ez, tsak a' belső rend fenn-tartására, külső megtámadtatás elten van intézve. Olyan az, a' helyes Igazgatás' kezében, mint pais és mejjvas, mellyekkel a' közböldogság testét fedezi. A' Világduló, fátkövet felfegyverkeztetne; a' mérséklett Főség tsak óltalmi erőről gondoskodik. Helyes ok a' háborúra tsak a' közböldogság' fenyegettetése, az igazságos birtok' megtámadtatása lehet. A' hadiemberben a' tzélarányos elnesség, tudományosság, erköltsiség éppen úgy megkívántatik, mint a' jó, erős, ép testi-alkalom.

U. Még juta egy eszembe — a' Kereskedési-állapot.

R. Nem elfelejtenivaló dolog a' nemzeti virágzás' alapja. Fused - el elméddel a' tengerpartokat. Az óidőkben keleten, az újjban nyugoton, ebben találod-meg nagy Nemzetek' virágzásának okait. Tyrus, Sidon, Karthago, Róma, Velentze, London' neveire ez ütött fényes béljéget. A' kereskedés nélkül való ország ha-

souló egy álló tóhoz, melynek se ki se be nints foljása; poshadt vize tsak tunya békákat, undok nadáljokat táplál. A' Közgondosságnak a' kereskedést kell előkelőleg felserkenteni, segíteni, tökéletesíteni, főként könnyíteni. Felserkentődik a' Főbbek' példájával: segítődik a' Kormány' fedezésével, 's a' Tehetősebek' áldozatjaival; tökéletesítődik reátermett mívészek', próbált alkalmas tagok' szerkeztetésével; jutalmakkal; a' bel- és külföld' tzélarányos esmérétével; 's tsüggédhetetlen fáradozással: könnyítődik a' ki-'s beszállítandóknak minél-kevesebbi terheltetésével; kereskedési utak' igazításával, a' szállításokat segédmező rendszabásokkal; 's a' veszteglő áruknak, a' Tulajdonosok' kárpótlása' tekintetéből a' Közgondosság' által tejendő betserelésével, vásárlásával; a' mit mind haszonra fordíthat ismét egy gondos rendszabás. Az oktan szükségek, pompa, fényűzés, mindenbenvaló bujálkodás, telhetetlenség, idegen áruk', szokások' szerfeletti behozatala, nemzeti tunyaság minél-inkább elfojtatnak, annál-erősebb lábra kap a' kereskedés. Akkor ígérhet ez állandóságot magának, mikor tsak ollyasok hozatnak-be, a' mik a' Hazában nem találhatók, és a' mik nélkül ellenni nem lehet; 's ollyak, a' mik kikészítve, kiszálítva drágábban kelnek-el; mikor több a' ki-, mint beszállítottak' mennyisége; mikor a' kiszállítottak' ára feljül haladja a' beszállítottakét. Ekkor több pénz jó be, mint megyen - ki; egy bizonyos rész esztendőnként marad a' Hazában; mely nevedekvén, a' Társaság gazdagúl; 's idővel a' kereskedés önnerején fenn-álló, kiható (actio, talán activa?) lesz. Még vagynak akadáljai a' kereskedésnek, mellyeket a' környületek szerint a' Közgondosság' elháríthat; hanem a' kereskedő emberek' telhetetlenségét, mint tetemes akadáljt zabolán tartatni, a' kereskedési Intézet-

nek fő kötelessége lenne; azt se felejt-
vén tehát el, hogy a' kereskedésnek is
külön Intézetének kellene lenni; 's ére
is nevelni kellene a' tagokat.

Ú: Köszönöm, jó Öreg! eddigvaló ok-
tatásaidat, úgy azt is, hogy vig szava-
iddal eszembe juttatád a' Nevelés' intéze-
tét. Rég' töröm fejemet ezen emberinem'
tökélletesítési boldogsága' első legfonto-
sabb alapkövének legjobb módon lehető
megvetésén. Akarnék tölled is hallani
éről valamit.

R. Jól nevezéd a' Társaságban legfonto-
sabb alapkőnek a' nevelést. Erről e-
lőbb is, tsak nem egyenesen a' dolog-
ra, szóllottunk. A' nevelés az erköltsi-
let' magvait hintezi-el; ezekből nőnek-
ki majd a' Haza' kertjében azok a' fák,
mellyeknek gyümöltsei ártalmasok, vagy
hasznosok lehetnek a' Társaságnak. Még
is az emberek rendszerént nem veszik oly'
fontoson a' nevelést, mint a' mekkora
annak méltósága. Sokan írtak, szóllot-
tak már éről; én most tsak naggyában
érdekelem. — A' Nevelőintézetek' helyes
szerkeztetése az első lépés. A' házi ne-
velést nem emlitem; annak is tzeljának
a' közel egynek kell lenni. Mindenütt,
mint már mondam, előbb vallásos Ke-
resztyént, hasznos pólgárt, azután, ha
lehet, tudományos embert kell formálni.
Nem tsak a' főbb Nevelőintézeteket kell
ügyelni; minden helységben, a' hol tsak
valami mód lehet, oskolákat kellene ál-
lítani; a' Szüléket, Felvigyázókat rend-
szabásokkal kötelezni kellene, ára-
való gyermekeik' taníttatására. Mindeniknek
életkörühez tzelarnyos formálódást, tu-
dományokat kellene elejébe szabni, 's
környülményeihez mért ideig tanítatni.
Lehetne a' tanítás' módját közben is, de
eggyügyü szertartásos, egy, két eszten-
dönkénti közönséges vizsgálát alá is ven-
ni; apróság' jutalmaztatásokkal, betsület-
beli megkülönböztetésekkel éleszteni mind

a' Nevelőket, mind a' Nevendékeket; 's
a' kivált' szép elmetulajdonságukat főbb
oskolákra segíteni. Nem megtehetnék-
é tetemes költség fáradság nélkül ezeket,
az emberiségért, a' szülék, Közönségek,
Birtokosok, Papifelvigyázok? — Több
haszna lenne ennek, mint egy darabhely
tilalomba tartásának, 's a' Szentegyházi
földekkal való kamatoskodásnak. Így, min-
den pólgár maga' heljére formálódnek;
a' Főség kegyesebb lenne az alattavalók'
eránt; ezek kivilágosodnának békésen hí-
ven megesmérni magok' helyeket; a' ba-
bónák írtódnának; a' vadság szelidülne;
az okos világosodás, bánásmód elúzná a'
megelégedetlenséget, a' sokszori éretlen-
ség' panaszait; 's nem kényszerítve dol-
goznék egydik rész is a' Közboldogság'
épületén. A' tanítás' módjáról, tsak eny-
nyit (a' Tanítók' okossága rendelje-el a'
többit). Nem tsak a' falak között száraz
tanításokkal kelene előlni az Ifjúságot;
kikellene őket gyakran, de oktatólag ve-
zetni a' Szabadba. Nints szebb, hatható-
sább kifejlődőtere az érzéseknek, esmé-
reteknek, mint a' Természet' oskolája. A'
mely tudományokat lehet, próbákra, ta-
pasztaltatásra kellene vétetni benn künn
a' Tanulókkal. Minden, a' mennyiben
lehet, a' közéletre szabhatólag tanítat-
nák. A' gyengébbek' idejét nem foglal-
tatnám-el nekik szükségtelen, robottás
tanulmányokkal; 's a' jobbakkal is előre
a' közhasznu Tudományokat végeztetném
el; a' többit, ha idő marad reájok. Ara
fóként vigyáznék, hogy az erköltsi mive-
lődés a' tudományosnál hátrább ne álljon.
A' megromolhatásra való útakat előre,
nem tsak papiroson álló törvényekkel,
hanem szorgalmatos ügyelettel elzárnám a'
Nevendékek előtt. Az így elkészített pólgár
hazai dísz, nemzeti boldogság' eszköze.

Ú. Még tsak egyet — jó Öreg; A'
Törvényekről, Törvény szerzésről kí-
válnám értelmedet hallani.

R. Mint mondám: ha a Föld Paraditsomnak, az emberek ártatlanság' állapotjában maradtak volna, vagy mint én most, egyenként barlangokban élénének; nem lenne szükség törvényekre is, de a Társasági életben elmellőzhetetlenek. A törvény a jóknak őltalma, a gonoszoknak büntető páltzája. Azonban, a vallási és polgári Törvényeknek sok ágazatai vagynak. Nem tudom melyikről beszélsz.

U. Én most csak az úgynevezett Hazai-törvényekről.

R. Minden okos Törvényszerző hatalom az idő' lelkéhez, a miveltebb nemzetek' törvényeihez, főként, a honnyi népek' erköltsi testi állásához szabja a Törvényeket. És ezek, mind-addig jók, míg az irt környületek nem változnak. Ha változnak, meghagyni káros; ha nem, változtatni veszedelmes. Hol egy a Nemzet (főként vallására nézve is), ott, könnyebb a változtatás; hol több, és különböző erköltsi állásu, ott, bajosabb. A mi egyikre-nézve jó lehetne, azt a másik veszedelmessé teheti. A legfontosabb Törvényszerzőhatalom-test, az okos Nemzeti alkotmányos képviseleti Királyság lehet. A Népképviselők a birodalom különböző részeiből össze hordják a környületek' állásait az ország' köz-gyűlésére; ott azzal, az egész megemesmerkedve, azokat összevetve, a Király' elejébe terjeszti; ez, az Igazgatás' előtte legesmeretesebb ágazataival minden tekintetben egyezetteti, az ország' köz-gyűlésével közli; s így, a két részrőlvaló fontolgtatás határozhat leghasznosabban. Azt jegyzem még meg csak a Törvényekről, hogy minél-tisztábbak, érezhetőbbek, tanulhatóbbak azok; annál-bizonyosabb a vizsgálza-nemelés, megtartás-tartatás.

U. Már éjfélt után is vagyunk, talán jó lenne egy keveset szunnyadnunk is.

R. Én téged' egy okos lelkü, kegyes

szívü Népböldogitonak tartalak. Kétség kívül a feledékenység oka, hogy arról, a mi, képzem, szívednek is igen kedves tárgya, emlékezni elmúlattad.

U. 'S mi lehet a' jó Öreg! Az ember örökké feleljt; s fogyatkozásaink' egy része innen van.

R. A' Könyörülő-intézetek.

U. Istenem, be—gyarló az emberi elme! éppen azt felejtém-el, a' mi mindig szívemen fekszik.

R. A' Könyörülő-intézetek, a' Társaság' díszei. Vad még az a' nemzet, hol ezek nem találtak. Ide számlálom én, a' betegek', szegények', tehetetlenek (még a' szegény sorsu Tudósokat-Írókat is ide értve), özvegyek', árvak', testi elméleti félszegek', köz-szolgálatból nyugodalomra tétettek', szóval, a' szerentsélenek' házait, erántokvaló gondoskodást. Ezek, az élet' dolgozó mezejére készített pihenő helyek. Olyanok, mint szírtém' oldalán lelapult köpadok. Az igaz emberiség' eleven vonásai ezek. Hol illyek vagynak, nints ott egész nyomorult, üres a' levegő a' zajjoktól, elhallgat a' szenvedés' panassza; nem házalnak, nem hevernek szegleteken a' nyomorékok, a' felebaráti szeretet eltörli a' kinsajtolta könnyeket, s csak a' hálás sohajtások' hangja kiáltja a' közböldogságot. Tolúl oda a' szenvedő emberiség, mint jóltevő árnyékok alá. Édes vágy gyűjti oda össze a' nejszeket (?). Ott minden híven bétölti kötelességeit; örömmel áldozza-fel életét, tagjait, vagyonát, mert tudja, hogy mind magáról, mind övéiről a' köz ügyelet gondoskodik. Nem böldog-é az a' Nemzeti-alkotvány, melyért egy polgár-se kiméli vérét, izzadozásait? — Az idegen mivelt Utazók, hol illyeket találnak, nagy betűkkel írják-bé naplójegyzeteikbe. Egy ily' országban, a' Menny már félig a' földre ereszkedett. Ott a' Fejedelem Félísten, az emberek földi An-

gyalok; a' tájok új Édenek, hajdani Arkadiák. A' külföld így írja azt-le: Ott uralkodik az Istenség' valódi Földképe; ott lakik a' szép emberiség, igasság és boldogság. Én pedig annak az országnak tziemerébe egy Napot festenék, melynek kegyes sugarai a' sínlődő férgeket elevenítnek; 's ezt írnám a' Szentkönyvből alája: *Jöjjetek ide mindnyájan, kik meg fáradtatok, és meg vagytok terheltetvő; én megkönnyebítlek titeket.*

U. Valahányszor ezen Intézetek, a' szenvedő emberiség jutnak eszembe; mindannyiszor könnyekkel telnek-el szemeim. Ezen könnyek kezesek erántokvaló gondosságomról.

R. Ezen könnyek az Öröklét' koronájának első rangu drága kövei; a' Királyszer' betses briliántjai. Szép sírni a' Főnek, a' test' bármi tsekély fájdalmas tagja felett; 's egy ily' könnytsepp, enyhítőbb, mint a' körüllevők' zokogásai. Mind össze szedném azokat a' könnyeket, melyeket a' jó Fejedelmek a' szenvedő emberiség felett hullatnak; bémutatnám azokat ama' nagy napon az Idvesség' fejedelmének, mint a' Földnek legkegyesebb jóltévő harmatját.

U. Már talán virad is. Ne többet. Nyúgodjék-el, jó Öreg!

R. Már talán eleget is beszéllettünk. — Ugy-bizony — csak látom — mindketten emberek vagyunk. Még egy nevezetes dologról, a' Nemzeti nyelvről nem szóllánk.

U. Jól mondád. — Akarmílyen magasálláson legyünk, csak gyarló emberek vagyunk. Mondj erről is valamit, édes jó Öregem!

R. A' Nemzeti nyelv' állása mértője a' nemzeti mivélődésnek. Eggyütt futnak ezek pálját a' honnyi láttéren. Sajnállásig gondatlan nemzet az, a' melynél é'szamba nem vevődik. Nézzünk vissza az ősidőkbe: úgy találjuk, hogy a' legnagyobb Nemze-

tek' nyelvei voltak inkább kimivelve. Nem említek több példát ére, a' régi görög és deák nyelveknél. Az ő' nemzeti nagyságjokat nem nyelvek' miveltsége adta-é által késő századnak? — nem abba maradt-é meg ditsőbbül emlékek?

A' Nemzeti nyelvmivélésre fontos szükséges lépéseknek találám ezeket: A' nemzeti nyelvet kellene fő nyelvvé tenni a' Hazában; a' köz és magános társalkodás' nyelvvé kellene tenni; sőt, a' mennyire lehet, ékesíteni kellene a' beszédben is. A' Nevelő intézetekben a' honnyi nyelvet kellene elől tenni, tanítani. A' Nemzet' Tanultabbjából egy középponti Fő, 's több apróbb Tudományi egyesületeket kellene állítani. Ezeknek foglalatossági lennének: a' nyelvmivélés' minden ágai; 's erre-nézve, egy tzelarányos elmerajzot állandóul törvényesen kellene megvalósítani határozni. Jó nyelvtanító könyveket, szótárokat készíttetni. Egy köz-költségtárt össze szerkeztetni a' nyelvmivélési szükségésekre. Ebből fizetni kellene a' felügyelő 's munkás tagokat; kiadni a' jó munkákat; segíteni az Írókat, 's nyomtatómühelyeket, hogy ingyen is nyomtathassanak; bé szerezni a' külföldi jobb munkákat, azokat fordíttatni; a' Tudományok több osztáljait több fontosabb Írók közt kiosztatni; azokat megrostálás után (a' jobbakat) kibotsátani; hogy így, a' lehetőségig, minden Tudomány anyai nyelvre öltöznék által; 's azután az Oskolákban ezeket tanúttatni; mert így, nem nyelvet, hanem dolgot tanúlna az Ifjúság; kiszakasztván az illő és nem káros időt idegen nyelvek' tanúllására is. Jutalom-kérdéseket, kidoloznivaló tárgyakat kellene feltenni. A' jobb Írókat érdemjelekkel, 's egyebekkel megtisztelni. (Oh, be — sokat tenne a' betsület-vágy! be — sok elhányt kesergő toll térne örömmel vissza az író-asztalhoz; be — sok aluszékony ébredne-fel!) Köz

és magános Könyvtárokat kellene állítani, minél-számosabban (hogy ne csak Biblia, 's Kalendárium, 's egy-egy Argirus' históriája tartózkodnék a' falukon); olvasó helyeket, könyvkiadó és tserélő boltokat nyitni; a' szegényebb sorsu olvasó közönséggel könyveket közleni; mely tzélra, ha a' falusi Papoknál, Oskolamestereknél, vagy Birtokosoknál arra való könyvek nem találhatnának; a' Birtokosok a' Közönséggel egybetett költséggel (mit vesztené a' paraszt is vele, ha egy embernyomnyi idő alatt, tehát életében, egyszer egy-két fillért ide szakasztana?) a' falusi Paphoz, vagy Oskolamesterhez állítanának egy, a' tehetséghez mért, egynehány jobb, tzélarányosabb darabokból álló kis Könyvtárotskát; melyekből Innepnapokon, téli időkben, egy olvasni tudó, egyegy kis társaságban, egy pár óra alatt, bár egy szakaszotskát olvasna-el, 's a' hol nem értenék, a' Pappal, Oskolamesterrel magyaráztatnák-meg. Óh, be-sokkal szebb foganatja lenne ennek tíz-húsz esztendőök alatt, mint a' héti keresményt néha elnyelő tzivódó kórtsmai időtöltéseknek, 's fonóbeli babonás, lúdlábu hijábavalóságokról való mesélgetéseknek, rágalmazásoknak! Az olvasást, írást, betsület' tizmjével összekötve kellene betsésíteni. Több foljó-írásokat indítani; 's azoknak fenntartására írás és pénzbeli segedelmet, elegendőt, hazafiúi buzgó áldozatul szolgáltatni. Így juthat-el valahára, a' nemzeti nyelv arra, hogy magának eredetiségét szerézzon, hogy az idegenektől betsültessék, tanúltassék, 's a' jövendősegtől t szeltessek, és a' Nemzetnek fényt adjon. Hol hidegyvérűség van az olvasás írás eránt; hol az Írók nem betsültetnek — alusznak; hol a' jó munkák hevernek; hol a' Könyvsajtók magok költségeken nem nyomtathatnak; hol minden szüktelen hijábanvalóságokra, aljas köl-

tségekre, a' fősvények' ladáiban heverésre inkább fordítódik a' pénz, mint a' jó munkák' kiadhatására való segedelemre, ott a' Nemzet Geniussa későre re- pes arany szárnyakon, későre ütöznek a' Nap' sűgarok nemzeti fénybe, 's a' miveltség' időszakja még messzi homályba lebeg.

U. Köszönöm, jó Öreg! hólts beszédeidet. Már, tán mindent is elbeszéllek.

R. Tsekéltség az, a' mit egy ember tudhat, beszéllhet. Azt nevezem én igazán Tudósnak, a' ki hosszas készüléteivel eljutott annak esméretire, hogy keveset, 's kimerítőleg, semmit-se tudhat. A' mit beszéllék, tsak nagyából. Mindent, tsak azt a' keveset is, a' mit tudunk, egy rövid éjtszakán, egy darabka papiroson elő nem adhatunk. Sok nagy 's apróság van még az életközben. Mi nem vagyunk gyermekek már; a' töbhiről láthatunk, hallhatunk, tapasztalhatunk naponként eleget. Ugy látom, magunknak valókról beszéllgeténk. — Szép a' világ, tsak mi rútitjuk-el. Nagy tudomány az élet, tsak nem tudjuk kitanulni, használni. Az emberektől függ ezeket Menny' tornáttzivá, vagy pokol' pitvarává változtatni. Köszönöm én is, hogy egy kedves időtöltést szerzettél nekem e' vadonban. Annál kedvesebb, minél ritkábban esik ez nállam. Ezt is böl-dog estéim közzé számlálom.

U. Én is legkedvesebb és hól-dogabb éjjeim közzé ezt. Héj, Barátom! a' pompás falak' bársonnyain nem nyugszik az a' tsendes béke, mely a' te darabos köveiden; és ne tsudáld, ha irigylem sanyarú sorsodat. Én-örömost tserélnék veled.

R. Tapasztaltam kitsinyben beszéded' igasságát. Ez az igasság' hajtott engem' ide nyugodni. De te, látom Fejedelmi ember vagy. Néked nem lehet a' Gondviseléstől reád bízott állást vétek nélkül elhagyni.

Ú. És neked lehetett-é? — Ha Fejedelem nem voltál is, de annyit hiszek, hogy egy nagy hazaoszlop voltál.

R. Én, az én' jó Királyomnak egy ideig Tanátsossa, 's ha merem mondani — barátja voltam. Egy tag nélkül a' test élhet; fő nélkül, úgy-é nem?

Ú. Igazad van. Nekem is volt hajdan egy jó Tanátsosom, igazában — barátom; de ez a' nyugodalom' karjai közzé kötött! Sokszor mondá ő nekem, hogy minden igyekezetünk mellett is, az emberek csak embereknek maradnak.

R. Mondám azt én is sokszor, a' tapasztalásból, 's az emberi természet' esméretéből indulva-ki. Az emberek nem lehetnek itt Angyalok, a' Föld-se lehet Mennysország; de azon kell törekednünk, hogy amazok ördögökké, e' pokollá ne válják. Az emberi gyarlóság, az Isteneiket is meghajtó ajándékok, a' vér' heve, az indulatok, rossz társaságok-példák, nagy akadályjai a' tökéletességnek. Kemény a'zzéllá edződött Sokrati erkölts lehet csak ellentékje ezeknek. Az ő világ egy görög böltsét, az újj, kezdetében, egy emberi testbe öltözött Jésust jelelt-ki főképpen (tisztelet az Istenségnek — itt csak emberiségét említem); de hány ember nyom — hány milliók közül! — A' jó rendszabások, ha nem tökéletes megigazítására is, legalább, mérséklésére valók az egésznek.

Az idő viradt; a' hajnali szürkület megjelent a' barlang' szájánál; forrón ölelték-meg egymást a' beszélgetők; áldást kérenek egymásra az Egektől; 's a' nagy Gusztáv kedves Hallójára esmért.

Zeykfalvi idősb Zeyk János.

Az Erdő (3 Szakaszban)

I-ső Szakasz

Agg Tölgy! — mely a' hegy' tetején
Ülsz Szultáni székedbe.

Árnyékodba terülök Én, —

Fogadj hús rejtekedbe! —

Emberektől tanultam a'

Póltz szerént az Erdemet

Méretezni, 's Szultán vagy, — ha

Nem tsal-meg ez Engemet. —

Már sok Század fejed felett

Elrepüle, 's hiszem is —

Hogy e' téged böltsébbé tett;

Tégy 'hát böltsé engem is, —

Mert nállunk a' kaponyák, ha

Egyszer már megöszültek,

Böltsességet árulni a'

Karos-Székbe le-ültek:

Pedig sokan csak úgy — mint Te —

Láttják telni az Időt, —

Vagynak, 's miért, ? — rest eszekbe

E' Kérdés még meg nem főtt!! — —

Sőt Te jobb vagy sok Nagyoknál,

Igazabb sok Véneknel, —

Né, — töveden a' virágszál,

'S e' moha, be — zöldön él?! —

Sok Nagyoknak gyökerei

Szírják élet-nedvünket,

Sok Véneknek mord körei

Béfelhőzik kedvünket. —

A' Te' tsendes alkonyidba

A' földi zaj fel nem hat,

Hadd itt néma példáidba'

Tanúlnom az Igazat!!! —

Itt az Igaz' szent útait

Kívánság el nem állja, —

És az Erdő' vad fiait

Rosz példa nem kínálja: —

Nagyra vágyás és betegség

Kebelteket nem dülják,

Háborgós és jókor-vétség

A' múltat nem bosszúlják; —

Nem, — mert a' bölts Természetnek

Kiszabták jó kezei —

Mennyi nedvet ereszhetnek

Bár mely fának tövei? —

Jertek ide a' nagy világ'

Romlott levegőjéből,

Hol az ember gyakran kihág
 Természeti köréből,
 Halgassatok a' Természet
 Intető szavára,
 Belétek-is ily' törvényt tett
 Léteiteknek javára! —
 "Én csak gyenge töltéseket
 "Adtam a' kóstolásra,
 "'S rontom az oly' embereket,
 "Kik hörpölnek egymásra, —
 "Az öröm' minden kortyait
 "Hogy senki-se nyelje-el,
 "És a' földnek bőv javait
 "Ossza több Testvérivel"!!! —
 Egyenlőség szent letzkéje, —
 Követem tettzésedet,
 'S mig eljőnn a' Halál' éjje
 Aldalak Én tégedet. — — —
 Nézd! — egy Vázkép ballag ott el
 Ingadozó lábokkal,
 Hátra tartott lépésekkel,
 Múltba járó gondokkal;
 Az életnek gyertyájára —
 Ha csak öröm lélekel,
 Az Ifjúnak páljájára
 Korán éjjel terül-el, — — —
 Fojtó gőzzét az Inségnek
 Az éltető örömmel,
 Bólts kezei a' jó Égnek
 Ezért vegyítették-fel, —
 'S hogy mástól az örömöket
 Ne tudjuk el-aratni,
 Az Ég a' mely korlátot tett
 Abban kell 'hát maradni.
 Mért gyűjti 'hát lábájába
 A' fősvény a' kintseket?
 Hordván gondal telt honnyába
 Aranyos bilintseket? —
 A' Természet' bólts könyvében
 Nem különböz mértékünk,
 Születésünk idejében
 Két számot ad ő nekünk: —
 I d ő, É r z é s, — az ő nevek,
 Ezek' sokszorozása

Adja létünk' egészset meg, —
 Be — bajos Számadása !!! —
 Némely tsak az Érzésekkel
 Tölti rövid idejét,
 'S vagy küszköd a' végzésekket
 Míg a' bú eltépi-szét; —
 Vagy szed tsupa virágokat
 Tavassza' páljájáról, — — —
 Az ily' sem lát narantsokat
 Függni léte' fájáról !!! —
 Némely tsak az időt méri,
 Kevés 'hát az érzete,
 És a' Lévtöt nem esméri,
 'S árnyék az ő' élete, —
 Gyönyörködik a' Jövendő'
 Aranyos oszlopiba,
 'S rakja a' Lét' roáit ő
 A' képzet' templomiba! —
 Ha az Erdő zöld habjait
 Végig ússza képzetem,
 Látom a' múlt kor' napjait
 Gyász leplekbe mellettem, —
 Ti oktató düledéki
 Az elporlott váraknak,
 Ti megszentelt boritéki —
 Az itt nyugvó poroknak !!
 Peldázzátok, — hogy ha kihág
 Az Igasság' körébül
 Egyes ember, avagy ország, —
 A' nemlétbe miként dül !!! —
 'S mondjátok-meg, hogy olly' Idő
 Lessz-é, hol az Igasság
 Bús Honnyunkba még vissza jó,
 'S nevünk régi póltzra hág? —
 Ha az elmét megvizsgálom
 Polipusi éltében,
 Reményemet feltalálom
 Az ő' természetében, —
 A' Történet vagy az Ember
 Őt' bár-hogy tépdelje-el,
 Még-is más-más gyökeret ver,
 Viritván újj étellel!!! — — —
 (A' 2-dik Szak. következik)